



Загальний звіт з проведених Фокус-груп

У ході реалізації проекту ГО «Європейський діалог» провів 5 фокус-груп – дві у Жовківській громаді (с. Майдан і м. Жовква) та по одній у Бродівській, Добротвірській, Жидачівській громадах (у всіх трьох випадках – в адміністративних центрах громад). Фокус-групи проводились з 22 вересня до 27 жовтня. Всього участь у заходах взяло 83 особи – 72 жінки та 11 чоловіків – у віці від 25 до 65 років.

Узагальнені висновки з 5 фокус-груп

1. Ситуація із ВПО у громадах порівняно із минулим роком змінилася. Громади задовольнили їх базові потреби у безпеці, їжі, житлі. Проте у представників ВПО залишаються потреби і проблеми, але їх характер змінився. Станом на жовтень 2023 року це в першу чергу проблеми з пошуком житла, фінансовим забезпеченням, юридичною допомогою. Також залишається значна частина ВПО, яка потребує продуктивних наборів. В окремих громадах учасники зазначили, що залишається потреба у побутових речах, постелі, білизні, посуді, засобах гігієни.
2. У 2023 році гуманітарні організації або практично припинили роздачу гуманітарної допомоги або дуже суттєво скоротили її об'єми. Також допомога стала більш адресною (ВПО з інвалідністю, багатодітні родини, ВПО, що потребують сторонньої допомоги).
3. Часто гуманітарна допомога роздається лише у місцях компактного проживання ВПО, що спричиняє дві проблеми: по-перше, не у всіх громадах залишились місця компактного проживання, по-друге, залишаються поза увагою благодійних організацій ті представники ВПО, які проживають у приватному секторі.
4. Частина ВПО відчують моральні проблеми, не можуть себе реалізувати. Водночас попри наявні можливості вони не звертаються за психологічною допомогою і тримають свої проблеми у собі, що заважає адаптації та соціалізації.
5. На законодавчому рівні існує ряд невирішених колізій. Існує проблема із тими ВПО, які опинилися в громаді ще до 2022 року, через прогалини у законодавстві вони не можуть повною мірою скористатися усіма пільгами і допомогам. Частина ВПО зіштовхується із тими чи іншими юридичними труднощами, які стосуються майнових прав, переоформлення документів. Виникають проблеми із документами, оформленими російською мовою.
6. У громадах існують центри безоплатної правової допомоги, куди представники ВПО і місцеві мешканці можуть звертатися за порадами і консультаціями. Представники ВПО мають право на безкоштовного адвоката за рахунок держави.
7. Важливою проблемою для ВПО, яка зустрічається у всіх громадах, є працевлаштування, особливо у невеликих населених пунктах. Мова не лише про те, що самих вакансій не так багато, а ще й трапляються випадки дискримінації на ринку праці, коли ВПО не хочуть наймати. Однією із причин такого явища є побоювання роботодавців, що найняті представники ВПО у будь-який момент можуть зібрати речі і виїхати за межі громади.
8. З другого боку, у значній частині громад на ринку праці існують вакансії, є можливість працевлаштуватися представникам ВПО, але здебільшого це робочі спеціальності або вакансії у сфері торгівлі, обслуговування. Знайти роботу безпосередньо за своїм фахом ВПО складно. Також існує проблема у тому, що в основному вакансії розраховані на молодих людей, старшим людям дуже важко знайти роботу.
9. Опитування, яке проводилось у громаді рік тому, показало, що дуже мало представників ВПО хотіли би пройти перекваліфікацію і отримати нову професію і знайти роботу. У центрах зайнятості ВПО майже не реєструються, роботу шукають самостійно.
10. Медичні та освітні послуги представники ВПО отримують на такому ж рівні, як і місцеві мешканці. В ході проведених фокус-груп не виявлено специфічних саме для ВПО проблем із доступом до освітніх чи медичних закладів – усі ВПО мають можливість укласти декларації із сімейними лікарями, для дітей з числа ВПО є достатня кількість у школах, дошкільних та позашкільних навчальних закладах.
11. Учасники фокус-груп наголосили на важливості проведення інтеграційних та культурних заходів із залученням ВПО і місцевих мешканців. Проте незначна частка внутрішньо переміщених людей у громадах активно бере участь та долучається до організації таких інтеграційних заходів.



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ

erim
Equal Rights
& Independent
Media



ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ



12. Попри загалом пасивне відношення до участі в житті громади більшості представників ВПО, частина ВПО проявляє високу активність. І хоча частка таких активних людей у загальній кількості ВПО громади не висока, громади готові сприяти створенню окремої громадської організації для захисту прав ВПО.
13. Учасники фокус-груп у більшості громад зазначили, що між представниками ВПО та місцевими мешканцями трапляються конфліктні ситуації. Основні причини таких конфліктів – мовне питання, а також сам статус ВПО. Внутрішньо переміщені особи зазначили, що декому з них доводилось чути фрази: «Понаїхали», «Через вас почалася війна», «Ви безбожники», «Чому не на фронті» тощо. Інша причина конфліктів - позиція деяких внутрішньо переміщених осіб, які вважають, що представникам ВПО всі чимось зобов'язані, оскільки місцеві мешканці не зазнали таких значних обстрілів та поневірянь.
14. Другий контекст соціальної напруги – це місцеве населення, яке відчуває незадоволення з приводу перерозподілу коштів місцевого бюджету на соціальний захист ВПО. Хоча загалом учасники відзначають, що більшість місцевих мешканців ставляться до них приязно та активно допомагають адаптуватись чи вирішувати побутові труднощі.
15. У частині громад учасники фокус-груп наголосили, що у їхній громаді є ВПО, які соціально незахищені, залежні від алкоголю чи наркотичних речовин. Ці поодинокі ВПО приносять свою культуру і намагаються її передати. Навіть якщо відсоток саме таких ВПО у громаді не є високим, їхній вплив і намагання насадити свій спосіб життя може бути істотним.
16. Частина ВПО не має куди повертатися, їхнє житло зруйноване. Найбільш вразлива категорія – пенсіонери, які живуть на невелику пенсію і державну допомогу, але мусять орендувати житло, платити за комунальні послуги, харчуватись, купувати ліки.
17. Існують певні труднощі у комунікації між районними центрами та іншими громадами району. Не завжди у менших містах і селищах отримують інформацію про всі заходи для ВПО або для тих, хто допомагає ВПО.
18. Специфічна проблема наявна у Добровірській громаді, яка залежна від місцевої теплоелектростанції. Саме вона постачає тепло у помешкання і вже кілька разів ставала об'єктом ракетних атак. Також вона є бюджетоутворюючим підприємством громади. У разі повторення таких ударів і ВПО, і місцеві мешканці залишаться як без тепла, так і без роботи.

Додаток 1.

Бродівська ТГ, фокус група

У нас є декілька запитань. І як Ви думаєте, як Вважаєте, чи залишились ще якісь потреби у тимчасово переміщених осіб? Чи всі питання уже вирішені і нічого робити не потрібно?

Представниця ВПО: Мене цікавить одне питання. На сьогоднішній день прийнятий закон про дітей війни. Дуже дивно чути, що у цьому контексті говорять про 24 лютого 2022 року. А що сталося у 2014 році? Чому я, як внутрішньо переміщена людина, вже десятий рік у Львівській області? Моя онука, яка виїжджала разом зі мною, на той момент мала 13 років, вона була позбавлена мами, тата, усіх. Вона позбавлена права бути дитиною війни. Чому наші мужі, які сидять у Верховній Раді, які працюють над законами, над постановами, деклараціями, чому вони не заглиблюються у ці проблеми. Чому на рівні держави сказано, що тільки ті, хто народився після 24 лютого 2022 року і ті діти, які на момент цієї дати не мали 18 років, можуть отримати статус дитини війни. Моїй дитині на цю дату вже було 18 років, при цьому вона вже майже 10 років ВПО.

Прогалини у законодавстві завжди є і будуть. Треба дійсно іти до тих людей, які у змозі вирішувати такі питання, звертатися до юристів і вирішувати питання.

Юрист: Оскільки ми представники громадських організацій, ми, звісно, не вирішуємо такі питання. Тут вже прийнятий закон, прийнята постанова. Тому для того, аби про лобювати якісь зміни до закону чи постанови, необхідно звернутися до суб'єктів, які мають право законодавчої ініціативи. Якщо кілька людей створять якесь об'єднання навколо цієї проблеми і сформулюють такий запит, вони можуть звернутися у Кабінет Міністрів – чому така ситуація, чому фактично прийнятий



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ



дискримінаційний закон? Люди в однаковій ситуації, але одні мають певний статус, пільги, інші – ні. Існує центр надання безоплатної правової допомоги. Можна звертатися туди, попросити, що працівники центру допомогли скласти звернення до Кабінету Міністрів про тлумачення цієї ситуації та внесення змін.

Чи залишилися ще якісь нагальні проблеми у тимчасово переміщених осіб?

Представниця ВПО: Дуже задоволена громадою, нам дуже допомагали в усіх питаннях. Але є така проблема. У мене хлопчик, 12 років, він особливий. Ми навчаємось онлайн. Свого часу ми не зробили для нього групу інвалідності в силу різних причин. Зараз я звернулася, щоб отримати для хлопчика такий статус, але мені сказали, що я не можу. В центр надання безоплатної допомоги я ще не зверталась.

Юрист: Це юридичне питання. Будь-які питання, що стосуються врегулювання якихось статусів, щось, чи коли ви не знаєте, як щось юридично правильно щось зробити, які перші кроки мають бути – можна звертатися у Центр безоплатної правової допомоги. І це стосується не лише ВПО, а будь-кого, хто має якісь правові потреби і не знає, як їх вирішити. Центр працює з 9.00 до 18.00 щодня. До юристів там можна звернутися із будь-яким питанням за порадою. Люди які мають статус внутрішньо переміщених осіб мають право на безоплатного адвоката за рахунок держави. Якщо вам потрібно щось вирішувати у суді, ви можете звернутися у судовому порядку, і вам буде надано адвоката за рахунок держави. Це ж стосується місцевих мешканців, які є малозабезпеченими чи мають статус учасника бойових дій чи люди з інвалідністю, чий дохід не перевищує певну суму – вони теж мають право на безоплатного адвоката і можуть вирішувати свої питання.

Ми почули про конкретні проблеми двох представників ВПО. А якщо говорити в загальному, як ви вважаєте, чи залишаються ще проблеми у ВПО.

Учасниця фокус-групи: Звичайно залишаються. У нас невелике містечко, тому питання внутрішньо переміщених осіб з 2014 року стоїть дуже гостро. Тому що всі вважають, що війна розпочалася у 2022 році. Бувають ситуації, коли у тих чи інших проектах прописують, що допомога надаватиметься тим, хто став ВПО у 2022 році, нам соромно дивитися тим ВПО, які втекли від війни ще у 2014 році. Для Бродівської громади, для міста Броди війна почалася у 2014 році. Одними із перших жертв війни у 2014 році були наші військові льотчики із бродівської військової частини. Тому це питання для нас болюче і ми намагаємося його постійно лобювати. Це стосується і гуманітарної допомоги, у нас були конфлікти, оскільки ми вимагали, щоб допомогу отримували і ВПО, які приїхали у громаду до 2022 року. Загалом для ВПО є багато проблем. Наприклад, житловий фонд. Оскільки у нас дві військових частини, багато військовослужбовців, то у нас багато людей потребують житла. Тому зараз важко людям з числа ВПО знайти житло.

Чи є проблеми із медициною?

Учасниця фокус-групи: Представники ВПО забезпечені медичним доглядом. До того ж Карітас відкрив медичний центр. Але бувають різні випадки, когось приймають, когось не приймають.

Чи потребують ВПО гуманітарної допомоги?

Учасниця фокус-групи: Так, потребують. Наприклад, невеликих харчових наборів. Ціни ростуть для всіх, не кожен може купити усе необхідне. Хтось має невелику пенсію, цим людям потрібна невелика гуманітарна допомога. Компактного розміщення ВПО у нас вже немає, всі живуть у приватному секторі або гуртожитку. Останнім часом ми втратили контакт із багатьма ВПО. Раніше вони приходили до нас у бібліотеку читати. Якщо їм створили комфортні умови проживання, то ВПО не дуже й прагнуть ходити у місто. Зараз кілька сімей проживає на об'єкті, де раніше проживали люди із залежністю, реабілітаційний центр. Загалом гуманітарна допомога ще потрібна.

Яка якість надання послуг – освітніх, медичних, адміністративних, працевлаштування. Чи є такі проблеми у ВПО?



Funded by
the European Union

**ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ**

erim
Equal Rights
& Independent
Media

**ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ**



Учасниця фокус-групи: Був випадок, у медичну установу звернулася представниця ВПО з Херсону із температурою, вона не мала сил піднятися по сходах у поліклініці. Вона просиділа під дверима лікаря понад годину, але їй сказали, що приймати не будуть, бо вона не уклала декларацію із сімейним лікарем. В Херсоні вона мала укладену декларацію, а тут не було необхідності, не зверталася, тому й немає декларації. Із сльозами вона вийшла з поліклініки і чоловік возив її по місту у пошуках платного медичного закладу. Але навряд, чи це пов'язано із статусом ВПО, думаю, і місцевому мешканцю теж би відмовили у прийомі, якби не було укладеної декларації із сімейним лікарем.

Представниця ВПО: Я не згідна. Я приїхала із Харкова, з Північної Салтівки. Мені було дуже погано, я інвалід другої групи. На перший день я прийшла, записалася, щоб укласти декларацію з лікарем. Наступного дня мені призначили прийом. Мені допомагає соціальний працівник. Відправили на якісь обстеження, але місць немає, треба чекати.

Юрист: У таких випадках можна викликати швидку, яка надасть допомогу. Також якщо випадок не складний за новим протоколом консультацію можуть надати по телефону.

Учасниця фокус-групи: Що стосується освіти. Діти пішли до школи. Нормально вчаться, їх нормально сприймають, немає ніякої напруги, адаптація проходить добре, харчуються ВПО безкоштовно.

А що стосується працевлаштування, яка ситуація?

Учасниця фокус-групи: Роботу знайти можна. Я стояла у черзі до державної установи, до мене підійшла жінка запитати, де можна купити щось поїсти. Я порадила крамницю, де продаються пельмені, вареники тощо. Через місяць сама зайшла до цієї крамниці, а там працює ця жінка і дякує мені, каже, що зайшла купити пельмені і одразу працевлаштувалася. У нас є два заводи, якщо люди готові там працювати, то роботу знайти можна. Тим більше, що чоловіків зараз мало, на заводах дуже мало. Є багато вакансій у магазинах, супермаркетах. Але є проблема із працевлаштуванням відповідно до фаху і кваліфікації ВПО, адже вакансії переважно робочі, або продавці, касири.

Ми сьогодні розмовляли із людиною у вашій громаді, яка сказала, що її не взяли на роботу через статус ВПО.

Учасниця фокус-групи: Якщо такі випадки дискримінації бувають, то вони дуже рідкісні. Ми про такі випадки не чули. У нас не тільки беруть на роботу, ще й вчать. Якщо хотіти – робота буде.

Але бувають випадки не стільки дискримінації, скільки того, що людина, яка шукала роботу, насправді не була впевнена у своїх життєвих планах. Працедавець буде її вчити, витратити час і ресурси, а ВПО за два-три місяці вирішить покинути громаду чи повернеться додому.

Скажіть, будь ласка, як ви оцінюєте роботу місцевої влади у питаннях налагодження роботи ВПО? Чи все від неї залежне робить місцева влада?

Учасниця фокус-групи: Гуманітарним штабом опікувався відділ соціального захисту. Але через те, що у нас військове містечко, більшість допомоги у нас скеровувалась на армію. Минулого року, у тому числі і завдяки ГО «Європейський діалог» і Міжнародній організації з міграції ми мали можливість задовольнити деякі потреби ВПО.

Представниця ВПО: У 2014 році, коли я тікала від бойових дій, я думала, що приїхала у цю громаду на дуже короткий час. Тому взяла лише одну сумку з речима. Навіть подумати не могла, що залишуся тут на 10 років. Навіть думка не приходила в голову, що у 21 столітті люди не зможуть між собою домовитись і припинити бойові дії. На початках не відомо було, до кого звертатися. Ходила і в соціальну службу, і в Червоний хрест. Поселилась у гуртожиток, не було чим накритися вночі. Курткою, в якій ходила надворі, вночі накривалася. Дівчата допомогли і відвоювали моє право



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ

erim
Equal Rights
& Independent
Media

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ



отримувати допомогу, бо вже соромно було ходити по установах і доводити, що я теж ВПО, бо ще у 2014 була змушена покинути домівок.

Учасниця фокус-групи: Недопрацьовували рядові працівники міської ради. Наша активна громадянська позиція, коли ми звернулися до керівництва громади, дозволила вирішити проблему ВПО, які приїхали у громаду ще до 2022 року.

Як би оцінили співпрацю з міжнародними організаціями, чи надають вони допомогу, особливо зараз, у 2023 році?

Учасниця фокус-групи: У 2023 році у нас проводили тренінги щодо роботи з молоддю і щодо психологічної допомоги ВПО. Проблема в тому, що Броди втратили статус районного центру і стали частиною Золочівського району. Багато інформації щодо семінарів, тренінгів тощо до нас від Золочева просто не доходить. З гуманітарною допомогою у 2023 році, на відміну від 2022 року, міжнародні організації не приїжджали.

Які перед вами постають проблеми у вашій роботі з ВПО?

Учасниця фокус-групи: Якщо ми кличемо ВПО та місцевих мешканців на інтеграційний захід, ніби зголошується велика кількість людей, а по суті приходять мало. Може побоюються, як їм вдасться влитися у громаду. Інформуємо про заходи ВПО у телефонному режимі, маємо базу даних, пише у групу в вайбері для ВПО. Також частина людей остерігалася через повітряні тривоги, переживали за власну безпеку. Але потреба в таких інтеграційних заходах є. Тому що чим більше люди приходять, тим активніше вони вливаються у колектив, більш комфортно себе почувають. Такі зустрічі мають бути більш регулярними.

Яка потрібна допомога, як можна допомогти тим людям, які працюють з ВПО?

Учасниця фокус-групи: Люди зараз дуже потягнулися у бібліотеки, у тому числі й ВПО. Намагаються захистити себе від перенасичення інформацією, новинами. Люди приходять не лише за книгами, а й поспілкуватися. Як нам допомогти? Поповнювати бібліотечний фонд, але саме художньою літературою, філософськими працями, сучасною літературою. Культура, бібліотеки допомагають інтегрувати ВПО у громаду. Такі інтеграційні заходи потрібно продовжувати й надалі. Самі ВПО проявляють ініціативу. Одна жінка з числа внутрішньо переміщених осіб час від часу збирає інших ВПО та місцевих мешканців поспілкуватися, розповісти історії.

Висновки

1. У ВПО залишаються потреби і проблеми, але їх характер змінився. Станом на жовтень 2023 року це в першу чергу проблеми з пошуком житла, фінансовим забезпеченням, юридичною допомогою. Також залишається значна частина ВПО, яка потребує продуктивних наборів.
2. Медичні та освітні послуги представники ВПО отримують на такому ж рівні, як і місцеві мешканці.
3. На законодавчому рівні існує ряд невирішених колізій. Зокрема, діти, які народились після 2014 року, але до 2022, або які просто були у цей час неповнолітніми, але стали ВПО, не можуть отримати статус дітей війни, існують проблеми з отриманням дітьми групи інвалідності.
4. У громадах існують центри безоплатної правової допомоги, куди представники ВПО і місцеві мешканці можуть звертатися за порадами і консультаціями. Представники ВПО мають право на безкоштовного адвоката за рахунок держави.
5. На ринку праці існують вакансії, є можливість працевлаштуватися представникам ВПО, але здебільшого це робочі спеціальності або вакансії у сфері торгівлі, обслуговування. Знайти роботу безпосередньо за своїм фахом ВПО складно. Випадки дискримінації на ринку праці трапляються дуже рідко.



Funded by
the European Union

**ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ**

erim
Equal Rights
& Independent
Media

**ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ**



6. ВПО демонструють невисоку активність щодо участі в інтеграційних культурних заходах. Водночас учасники фокус-групи наголосили, що саме такі культурні заходи допомагають ВПО інтегруватися у громаду і почуватися там комфортно.
7. Існують певні труднощі у комунікації між районним центром та іншими громадами району. Не завжди у менших містах і селищах отримують інформацію про всі заходи для ВПО або для тих, хто допомагає ВПО.

Додаток 2.

Добротвірська ТГ, фокус-група

Чи на Вашу думку сьогодні існують якісь потреби у внутрішньо переміщених осіб, які потрібно допомогти їм вирішити?

Представниця ВПО: Є моральні проблеми. Людина з числа ВПО не реалізована у громаді, не реалізована взагалі у житті, очікує, що хтось їй допоможе. Вона звертається по моральну і психологічну допомогу. У нас в гуртожиток часто приїжджають фахівці. Але не всі записуються, не знаю, чому. Проблема залишається, проблема не вирішується. Можливо, люди почувають себе чужими, може боятися, може мовний бар'єр існує. Я зіштовхувалася із труднощами із влаштуванням на роботу саме тому, що я представниця ВПО. Це мені було сказано в очі: «Ви приїхали, для вас роботи нема». Я не така одна. Іншій людині сказали, що на роботу беруть, але оскільки вона ВПО, то платитимуть не мінімальну зарплату, але лише 2000 грн, бо ви ж отримуєте допомогу від держави 2000 грн, дали житло.

Виходить, що деякі люди не розуміють – внутрішньо переміщені люди втратили своє житло, втратили усе, що наживали протягом життя, їм треба переїхати і починати все життя з нуля, з голки, яку ще треба купити. Багато ти купиш на 2000 грн? А тебе ще 25 разів перевірять, чи ти проживаєш там, де зареєструвався, чи ні. Як зрозуміти це людям, які цього не відчували? Вони думають, що нам це дають і ми просто приїхали, бо так нам захотілось. Ми прекрасно жили у себе вдома.

Представниця ВПО : Нам кажуть, що нас сюди ніхто не кликав. Була така ситуація. Ми живемо тут уже другий рік. Я вирішила зібрати березовий сік з берези. На мене накинулись – чи я цю березу садила.

Ми з вами усе це відчували на собі, бо я теж представляю ВПО. А от як ви, місцеві мешканці, нас відчуваєте?

Учасниця фокус-групи: Я намагаюся поставити себе на чийсь місце, як би я почувала себе, якби втратила все. Як би я себе відчувала, якби до мене приходили і казали – ти ВПО, тобі цього не можна. Я намагаюся допомогти в міру того як можу. У нас в будинку живе жінка, ми їй паски пекли, бо не знали, чи вона має як, чи в чому. Немає ніякої агресії чи непривітності. Всі розуміють, що люди не по своїй волі приїхали до нас.

Представниця ВПО: Я приїхала з Курахово. Для частини мешканців Львівщини ми усі москалі, москалихи, у нас питають, чому ми сюди приїхали, чому не знаємо мову.

Учасниця фокус-групи: Мабуть тут треба допомога якогось медіатора, щоб люди між собою порозумілися. Бо якби вони могли порозумітися, вони би вже це зробили. Є правда і такі ВПО, які вважають, що тут їм усі щось винні.

А серед місцевих немає таких людей, які вважають, що їм все винні?

Учасниця фокус-групи: І серед місцевих є такі люди так само. Багато таких.



Funded by
the European Union

**ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ**

erim
Equal Rights
& Independent
Media

**ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ**



Представниця ВПО: Але вони місцеві, і вони свої. А ми, хоч і в стаді, але інакші, помічені. Якщо є мітка, то інші починають клювати. Ще нам кажуть: тут своїм немає роботи, а ще ти приперлася і щось тут хочеш. У гуртожитку у нас був конфлікт і навіть бійка. Бо одна жіночка хотіла лакшері умов. А в гуртожитку таких умов не буває. Вона знала, куди поселяється, але вона хоче щоб вже прямо зараз у неї все було класно, так, як вдома. І це проблема її особисто.

Учасниця фокус-групи: Ситуація свій-чужий є завжди, і це не важливо, чи ви приїхали чи ми приїдемо туди, чи до нас приїдуть звідти. Але важливе розуміння того, чому люди так поведуться. Тому, що для кожного є розуміння власної безпеки. Для вас є почуття потреби безпеки власного простору. А люди відчувають небезпеку. У нас із покоління в покоління закладене сприйняття російської мови, бо є своя історія. Та навіть людина зі Львова переїде у село в Львівській області, і вона буде чужою. Тут не йдеться навіть про ВПО, тут йдеться про відторгнення чужого.

Чи на сьогодні ВПО потребують гуманітарної допомоги?

Учасниця фокус-групи: Я вважаю, що так, я вмю рахувати, знаю скільки що коштує і знаю, скільки коштів треба на сім'ю. Ті самі продуктові набори варто далі надавати, кожен знає, як швидко вони закінчуються у людей.

Представниця ВПО: ВПО будуть завжди потребувати для себе допомоги до тих пір, доки вони не відчують, що в них все є – банальні кружка, диван, квартира.

Учасниця фокус-групи: Навіть ті ж самі банальні ложки вилки наживаються не за один день. А тут люди в один момент втратили все, що у них було. От у нас в гуртожитку проживає дідусь із Донецька. Він втік від війни до нас у 2016 році. З того часу він проживає в гуртожитку, квартири не має. І не буде мати. Бо законодавчо це не врегульовано.

Як би оцінили роботу органів місцевого самоврядування щодо допомоги ВПО?

Учасниця фокус-групи: Селищна рада допомагає, чим може. Зрозуміло, що тут не Львів, можливості інші.

Представниця ВПО: Мої колеги переселенці кажуть, що у Вінниці чи Львові дають більше, в Тернопільській теж більше. На Львівщині є ареали, на які нарікають, що тут ВПО отримують менше. Люди пліткують, що частина допомоги кудись дівається по дорозі у Добротвір.

Учасниця фокус-групи: Більшість людей не знає, звідки береться допомога. До нас жодного разу не приїхала якась велика вантажівка із гуманітарною.

Все, що роздає селищна рада, вона самостійно шукає і вибиває, шукає можливості.

Учасниця фокус-групи: Є фонди, які щось привозять. Але вони везуть лише в місця компактного проживання, у гуртожитки. Вони їдуть самі, керівництво громади може навіть не знати про це. Але це буквально кілька фондів.

Як ви оціните співпрацю з міжнародними та українськими організаціями, які надають допомогу?

Учасниця фокус-групи: Фонди приїжджають, але в місця компактного проживання. Ті, що проживають у приватному секторі, обділені допомогою. Вони навіть не знають, що якась допомога приїжджає. Тобто 300 із 400 ВПО у громаді такої допомоги не отримують.

Які виклики постають перед ВПО, перед органами місцевої влади?

Учасниця фокус-групи: Ми обмежені у ресурсах, у нас бажання надавати допомогу перевищує можливості. Тим паче, ми не можемо побудувати житло, хоча хотілось би у вигляд соціального житла.



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ

erim
Equal Rights
& Independent
Media



ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ



Чи є у вас громадські організації, чи працюють вони з ВПО?

Учасниця фокус-групи: Так, є. Проводять різні інтеграційні заходи, шукають гранти, які підходять під наші умови. ВПО теж залучаються до роботи громадських організацій. У нас в громадській організації працювала локальним координатором представниця ВПО, активно залучала до заходів ВПО. Ми би без проблем допомогли ВПО створити власну громадську організацію, щоб вони захищали свої права.

Що можна зробити для покращення захисту соціально-економічних прав ВПО?

Учасниця фокус-групи: Думаю якісь курси, перекваліфікація були б не зайвими. Але опитування, яке ми проводили, показало, що дуже мало представників ВПО хотіли би пройти перекваліфікацію і отримати нову професію і знайти роботу. Хоча це було рік тому, зараз можливо цей відсоток зріс.

Учасниця фокус-групи: Рутину, господарка забирає у громади дуже багато часу і ресурсів. Хотілось би зробити для ВПО більше, але просто немає можливості.

Чи стоять ВПО на обліку у центрах зайнятості?

Учасниця фокус-групи: Дуже мало людей реєструється. Як місцевих, так і ВПО. На всю громаду цедесь 32 особи разом.

Представниця ВПО: Я не знаю, чи перекваліфікація вартує того. Я не можу знайти роботу за фахом, але де гарантія, що витрачу час і кошти на перекваліфікацію і зможу знайти роботу за новою професією? ВПО не відчувають стабільності, вони не знають, що буде далі, чи війна продовжиться, чи можна буде повертатися додому. Я працюю на електростанції. Якщо буде хоча б один влучний приліт, Добротвірська громада повністю кризою, і як буде зимувати Добротвір невідомо, бо вона генерує і тепло. Хто має автомобіль, хто має десь хату в селі чи можливість виїхати закордон – він перезимує. А ми живемо у гуртожитку, нам немає куди їхати. Тому невизначеність. Красногорівка, яка біля лінії бойових дій, там немає жодного дерева – люди все спилили на дрова. Люди вже активно туди повертаються. Не тому, що стало безпечно, а тому, що з'їли все, що було і треба якось жити. У старших людей там взагалі такі настрої – якщо і вб'ють, то лише один раз.

Учасниця фокус-групи: Для людей, які опинилися у такій ситуації, важливо, щоб їх почули. Не завжди є можливість спокійно поговорити з місцевими мешканцями. ВПО теж мають їх почути. Бо ми не є чи ВПО, чи місцеві, ми всі – люди, кожен зі своїми проблемами.

Висновки

1. Частина ВПО відчувають моральні проблеми, не можуть себе реалізувати. Водночас попри наявні можливості вони не звертаються за психологічною допомогою і тримають свої проблеми у собі, що заважає адаптації та соціалізації.
2. Представники ВПО скаржаться, що у громаді траплялися випадки дискримінації на ринку праці по відношенню до ВПО.
3. Також представники ВПО наголошують, що між ними та місцевими мешканцями трапляються конфлікти на мовному ґрунті
4. ВПО потребують гуманітарної допомоги. Вони наголошують, що будь-яку дрібничку, яка необхідна у побуті, доводиться купувати, адже всі їхні речі, пожитки залишилися у зоні бойових дій.
5. Існує проблема із тими ВПО, які опинилися в громаді ще до 2022 року, через прогалини у законодавстві вони не можуть повною мірою скористатися усіма пільгами і допомогоюми.
6. Обсяги гуманітарної допомоги дуже суттєво скоротилися, Проблема ще й тому, що фонди привозять допомогу у місця компактного проживання, а решта ВПО, які проживають у приватному секторі, такою допомогою обділені.
7. Частина ВПО проявляє високу активність. І хоча частка таких активних людей у загальній кількості ВПО громади не висока, громада готова сприяти створенню окремої громадської організації для захисту прав ВПО.



Funded by
the European Union

**ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ**

erim
Equal Rights
& Independent
Media



ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ



8. Опитування, яке проводилось у громаді рік тому, показало, що дуже мало представників ВПО хотіли би пройти перекваліфікацію і отримати нову професію і знайти роботу. У центрах зайнятості ВПО майже не реєструються, роботу шукають самостійно.
9. Громада залежна від місцевої теплоелектростанції. Саме вона постачає тепло у помешкання і вже кілька разів ставала об'єктом ракетних атак. Також вона є бюджетоутворюючим підприємством. У разі повторення таких ударів і ВПО, і місцеві мешканці залишаться як без тепла, так і без роботи.

Додаток 3.

Жидачівська ТГ, фокус-група

Які найбільші потреби зараз є у внутрішньо переміщених осіб?

Учасниця фокус-групи: Звичайно допомога потрібна. В першу чергу, продуктивні набори. Продуктів потрібно роздавати більше. Медикаменти теж дуже важливо, але тут проблема в тому, що у кожній людині різні хвороби і потрібні різні ліки. Це дуже індивідуально. Також потрібна постільна білизна, ковдри, подушки, матраци, контейнери, посуд, каністри. Люди живуть у нас більше року. Їм доводиться купувати кожну дрібницю, яка потрібна у побуті. Ложка, виделка, терка, миска, каструлька тощо. Для людей похилого віку, астматиків, сердечників треба привозити ліки. Потрібні звичайні побутові речі, рушники елементарні.

Чи є якісь проблеми із забезпеченням соціально-економічних прав ВПО – освіта, медичне обслуговування, адміністративні послуги, працевлаштування?

Учасниця фокус-групи: У нашій громаді взагалі важко із працевлаштуванням, переважно роботодавці хочуть молодих працівників, старшим людям дуже важко знайти роботу. Але мова не йде про дискримінацію через статус ВПО. Більшість вакансій у нас пов'язані із сферою торгівлі – магазини, аптеки. Там потрібні молоді працівники, які будуть бігати і швидко все виконувати. Можуть старшій людині запропонувати посаду прибиральниці. А людина до цього була бухгалтером чи викладачем. Не кожен на таке погодиться. В освіті проблем немає, школи, музична школа, садки приймають. Із сімейними лікарями проблем теж немає, усі ВПО мають можливість укласти декларації. Усі зареєстровані ВПО мають можливість отримувати грошову допомогу від держави, для цього потрібно звернутися у ЦНАП. Щомісяця змінюється перелік територій, ВПО з яких мають право отримувати такі виплати.

Які взаємовідносини між громадськими організаціями і місцевою владою?

Учасниця фокус-групи: Влада не має можливості працевлаштувати усіх людей. Але що стосується чи дітей кудись влаштувати, чи провести інтеграційні заходи, концерти, щоб допомогти адаптуватись та інтегрувати ВПО – влада завжди йде назустріч, надає приміщення.

У 2022 році гуманітарні організації активно працювали на рівні громад. Яка ситуація зараз, чи надають якісь організації гуманітарну допомогу?

Учасниця фокус-групи: Зараз цього стало менше, ніж було. Восстаннє ми отримували гуманітарну допомогу восени 2022 року. Але зараз залишилось небагато ВПО, порівняно із тією кількістю, яка була раніше. Були дуже якісні консультації юристів про зміни у виплаті допомоги ВПО. Зокрема, що з 1 вересня допомогу не отримують від держави ті, хто купив житло, автомобіль чи витратив більше 50 тисяч.

Представниця ВПО: У мене пенсія 3300 грн, і допомога від держави 2000 грн, яку завтра можуть вже не давати. Я маю орендувати житло, заплатити комунальні послуги, купити ліки і за щось жити. Ми з Херсонщини, залишились жити тут. Усе, що нам дали волонтери, гуманітарні організації – це все, що у нас є. На Херсонщині у нас все зруйноване. Повертатися немає куди. Житло затоплене і



Funded by
the European Union

**ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ**



зруйноване каховською трагедією, вода стояла вище димоходу. Учасники обговорення промовчали, але це ж вони нам приносили посуд, одяг, телевізор. Місцеві мешканці нам все приносили.

Висновки

1. ВПО й надалі потребують гуманітарної допомоги, у першу чергу це стосується продуктів харчування. Також потрібні медикаменти для серцевників, астматиків тощо, побутові речі, постіль та білизна, посуд.
2. У 2023 році гуманітарні організації практично припинили роздачу гуманітарної допомоги.
3. Частина ВПО не має куди повертатися, їхнє житло зруйноване. Найбільш вразлива категорія – пенсіонери, які живуть на невелику пенсію і державну допомогу, але мусять орендувати житло, платити за комунальні послуги, харчуватись, купувати ліки.
4. На ринку праці у громаді дуже обмежена кількість вакансій, в основному вони розраховані на молодих людей, старшим людям дуже важко знайти роботу. Дискримінації на ринку праці стосовно ВПО немає.
5. Проблем у сфері освіти, медицини, адміністративних послуг для ВПО немає.

Додаток 4.

Жовківська ТГ, Фокус-група №1

ГО «Європейський діалог» після початку повномасштабного вторгнення в Україну намагався концентруватися на проектах, які були орієнтовані не лише на гуманітарну допомогу, а й на інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у місцеві спільноти. Людям немає куди повертатися і ми не бачимо такої перемоги, яка би могла відбутися прямо завтра. І навіть якщо відбудеться перемога, то невідомо, чи людям буде куди повертатися. Цей процес буде ще досить тривалим. Тому ВПО будуть жити на Львівщині ще довгий час. Тому хороше запитання – наскільки в реальності продуктивно відбувається процес інтеграції ВПО у місцеві громади.

У громадах реалізується проект миротворчий дільничний. Його основне завдання – вирішення конфліктів між місцевим населенням і ВПО, між владою і ВПО або будь-яких інших конфліктів. Насправді найбільш разючими причинами конфліктів це, по-перше, мова, по-друге, позиція деяких наших гостей, що ми їм зобов'язані, вони хочуть викликати у нас почуття вини через те, що ми живемо у безпечній частині країни, що ми тут народилися. Другий контекст – це місцеве населення, яке відчуває незадоволення з приводу перерозподілу коштів місцевого бюджету на соціальний захист. Ми більше допомагаємо ВПО, на рівні держави почався перегляд соціальних виплат. Раніше ми мали 12 видів державних соціальних допомог, їх кількість не скоротилася, але стали набагато жорсткішими вимоги для їх нарахування. Наприклад, кількість критеріїв вразливості зросла із трьох до семи. Більше таким критеріям тепер відповідають внутрішньо переміщені особи. Допомога від благодійних фондів, неурядових організацій також зосереджена і зорієнтована на ВПО, а не на місцеве населення. По нашим проектам, частка допомоги місцевому населенню становить 15-25%. Але місцевому населенню заборонено видавати продуктові набори, хоча у нас є особи, що перебувають у складних життєвих обставинах, які часто більше потребують продуктивних наборів, ніж ВПО. Що стосується роботи з дітьми. Тут теж є нюанси, тому що перевага надається дітям з числа ВПО. Це стосується бюджетних місць на навчання у вищих навчальних закладах. У школах і садочках таких конфліктів немає. Але якщо ми говоримо про роботу неурядових організацій з дітьми, то перевага надається дітям ВПО, зокрема, в Карітасі. Якщо ми маємо простори дружні до дітей, то там 75% дітей мають бути діти ВПО. Друга категорія, де можуть виникати конфлікти – це взаємодія родин військових з органами влади – чи це місцеві органи влади, чи територіальні представництва органів виконавчої влади.

У нас багато людей, які соціально незахищені, узалежнені. ВПО приносять свою культуру і намагаються її передати. Навіть якщо відсоток ВПО у громаді не є високим, їхній вплив і намагання насадити свій спосіб життя може бути істотним, вони пристосовують місцевих людей під себе.



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ

erim
Equal Rights
& Independent
Media

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ



Ситуація із ВПО у громадах порівняно із минулим роком змінилася. Громади задовольнили їх базові потреби у безпеці, їжі, житлі. Станом на сьогодні можна говорити про дві лінії поведінки ВПО. Перша лінія поведінки – ми стабілізувалися, відбулися, нам треба будувати своє життя. Одні починають шукати роботу, працюють, інші пробують почати власний бізнес, ще інші засновують свої громадські організації і намагаються розвивати себе у громадському секторі. Друга лінія – це найскладніша категорія наших бенефіціарів, які живуть думкою, що ми їм винні. Саме з цією категорією працюють благодійні організації, оскільки такі люди належать до вразливих груп населення. Це не ті, хто знайшов роботу чи розпочав свій власний бізнес. Це ті, хто сам собі не може дати ради.

Є категорія людей, які приїжджають у сільську місцевість з огляду на те, що вони не мають певних ресурсів, щоб орендувати житло. Відповідно вони і не мають ресурсів для проживання. Є регіони у Львівській області, де немає можливості для працевлаштування. Це дуже велика проблема. З одного боку, немає пропозицій для ВПО щодо працевлаштування, з другого боку, якщо така пропозиція і є, вона не користується попитом.

Що стосується проектів, які би можна було запропонувати для інтеграції ВПО. Карітас розробив свою програму, яка стосується навчання, перепрофілювання. Ми надавали психосоціальний супровід ВПО, стабілізували людей, вчили приймати нові обставини, акліматизуватися. З іншого боку, вони приїхали у середовище, про яке їм розповідали, що тут їдять маленьких дітей. Вони сприймали це для себе так, що вони приїхали у вороже для себе середовище. Зараз ми говоримо про навчання самозарадності, само стабілізації у фінансовому плані, щоб люди ставали зайнятим і само зайнятим населенням. З наступного року у нас будуть запроваджуватися проекти, які передбачатимуть гранти на відкриття власної справи, гранти для місцевого бізнесу, який працевлаштовує ВПО, гранти на стажування на роботі. Ми по піраміді Маслоу рухаємося поступово догори. Ясно, що це не досконало і цього не достатньо. Але після кризової стабілізації, забезпечення базових потреб у їжі та житлі треба давати людям можливість іти працювати. Якщо твоя нинішня професія тут є незатребуваною, ти можеш перепрофілюватися і йти працювати за новим фахом.

Минулого року ГО «Європейський діалог» проводив опитування серед представників ВПО, запитуючи, наскільки ВПО готові відкривати свій бізнес чи йти працювати. Не дуже великий відсоток представників внутрішньо переміщених осіб висловлювали бажання іти працювати.

В цьому є проблема. Ми інколи самі вирішуємо, що потрібно нашій цільовій аудиторії, не запитуючи у неї, чого вона сама хоче. Але в даному випадку у нас не так багато варіантів. Тому що Кабінет Міністрів України вніс зміни у порядок виплати грошової допомоги, тепер можна отримувати допомогу лише протягом півроку. Тому представники ВПО будуть переходити із бюджетного забезпечення на самозабезпечення. Але це не єдина категорія, із якою працює Карітас, і не єдина сфера, де можуть виникати конфліктні ситуації.

Що можна зробити для громад, щоб покращити інтеграцію ВПО? У нашому проекті по мирному будівництву і соціальному служінню ми кажемо, що це проект для громади. Ми видаємо по 50-70 тисяч гривень для громад. У Лопатині на ці кошти розпочали виробництво ковбаси і сухих борщів та супів. Цим спільно займаються представники ВПО і місцеві волонтери. В цьому випадку ми придбали обладнання для місцевої громади і воно залишається її власністю. На основі цього громада розвиватиме свій невеличкий соціальний бізнес, залучаючи до цього ВПО.

Висновки

1. У громаді фіксуються випадки конфліктів між місцевими мешканцями та ВПО, причинами конфліктів є, по-перше, мова, по-друге, позиція деяких наших гостей, що представникам ВПО зобов'язані, вони хочуть викликати у місцевих мешканців почуття вини.
2. Другий контекст соціальної напруги – це місцеве населення, яке відчуває незадоволення з приводу перерозподілу коштів місцевого бюджету на соціальний захист ВПО.
3. У громаді багато людей, які соціально незахищені, узалежнені. ВПО приносять свою культуру і намагаються її передати. Навіть якщо відсоток ВПО у громаді не є високим, їхній вплив і і намагання насадити свій спосіб життя може бути істотним.



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ

erim
Equal Rights
& Independent
Media



ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ



4. Ситуація із ВПО у громадах порівняно із минулим роком змінилася. Громади задовольнили їх базові потреби у безпеці, їжі, житлі.
5. Найскладніша категорія наших бенефіціарів, які живуть думкою, що ми їм винні. Саме з цією категорією працюють благодійні організації, оскільки такі люди належать до вразливих груп населення.
6. Є регіони у Львівській області, де немає можливості для працевлаштування. Це дуже велика проблема. З одного боку, немає пропозицій для ВПО щодо працевлаштування, з другого боку, якщо така пропозиція і є, вона не користується попитом.
7. Зараз важливо говорити про навчання самозарадності, само стабілізації у фінансовому плані представників ВПО, щоб люди ставали зайнятим і самозайнятим населенням.

Додаток 5.

Жовківська ТГ, фокус-група №2

Які, на Вашу думку, найбільш нагальні потреби на сьогоднішній день у представників ВПО у вашій громаді?

Різні голоси: Гуманітарна допомога зараз актуальна, як ніколи актуальна зараз. Все спало нанівець. Потреби навіть більші, ніж рік тому, тому що зараз допомога припинилась. Потрібні продукти, засоби гігієни, фінансова підтримка, ліки. Місць компактного проживання у громаді немає. Також варто проводити екскурсії, зустрічі. Було б дуже добре, щоб усіх внутрішньо переміщених осіб залучити до якоїсь роботи, працевлаштувати, щоб всі разом. Центр зайнятості є, але в Жовкві знайти роботу важко. Крім того, ВПО роботодавці неохоче беруть на роботу, є дискримінація. Зарплати навіть у тих, хто влаштувався, невисокі, а треба заплатити за житло, діти ходять в садок, школу. Не кожен може їздити на роботу до Львова.

Учасниця фокус-групи: Я недавно розмістила у нашій групі оголошення, що компанія Vader готова брати людей на роботу, буде надавати транспорт, не потрібно буде витратити кошти на доїзд громадським транспортом. Але зголосилося лише 4 представників ВПО з громади. Робота полягає у тому, щоб шити за сучасними новими машинками, жінки можуть впоратися. Там є навчання, ніхто просто так одразу людину не посадить за швейну машину. Там багато працівників, які раніше ніколи в житті не бачили швейної машини, зараз працюють. Компанія потребує багато працівників, думає над розширенням, в планах навіть придумати щось із житлом для ВПО. На разі потрібні швеї і закрійники. Також потрібні й офісні працівники, але треба знання іноземних мов.

Різні голоси: В центрі зайнятості є вакансії, є навчання, є ваучерне навчання, курси перекваліфікації. Є можливості підтримки для відкриття бізнесу, якщо він працевлаштує ВПО.

Учасниця фокус-групи: Є проблема із забезпеченням ліками. Існує програма доступних ліків, але вони не кожному підходять. Мені, наприклад, не підходять.

Яка ситуація у сфері освіти, медицини, адміністративних послуг?

Різні голоси: Проблем з освітою немає. Також немає проблем, щоб укласти декларацію із місцевим сімейним лікарем. Що стосується адміністративних послуг. У жінки були документи на старий будинок, вони були російською мовою. Їй сказали, що такі документи не підходять, вони їх не перекладають. Мова йде про договір про купівлю-продаж, хотіли внести в реєстр нерухомого майна. Реєстратор відмовляв, доки не взяли за справу юристи. Тому юридична допомога також потрібна.

Чи приїжджає ще гуманітарна допомога? Хто її привозить?

Різні голоси: Допомоги з кожним разом все менше. У вересні організація «Право на захист» видавала ковдри, пледи, засоби гігієни, ліхтарі. Але небагато. Видає «Червоний хрест» час від часу, але небагато. Нам видають великий сімейний продуктовий набір, але людина може його отримати лише один раз на рік.



Funded by
the European Union

ПРОГРАМА
СТІЙКІСТЬ



Яка ситуація із житлом?

Різні голоси: Немає житла. Живемо на квартирах. Ціни є різні, 7-8 тисяч гривень платити за оренду треба без комунальних послуг. Частина ВПО укладають договори, частина ні. Є хазяїни, які не беруть грошей, треба тільки за комунальні послуги платити.

Як вам живеться у громаді, чи були конфлікти?

Різні голоси: Через мовне питання трапляються конфліктні ситуації щодня. То суржик, то вчить українську мову, то ви безбожники, то через вас тут війна. Страшне. Не всі люди так себе поведуть, але є таке. Є люди, які навпаки дуже допомагають. Буває, що в очі кажуть до ВПО: «Я ненавиджу східняків, бо вони розмовляють російською мовою». За що мене ненавидіти? Я з Краматорська. У мене в садку була російська, в школі російська, в лікарні російська, української мови не чути було. Але я нічого не можу сказати поганого. Я живу тут як у раю. Діти мені дзвонять, я кажу – я в раю. А мову вчити треба.

Висновки

1. Обсяги гуманітарної допомоги у 2023 році для ВПО на Львівщині дуже суттєво скоротилися. Проте значна частина ВПО і надалі потребує допомоги із продуктами харчування, засобами гігієни, фінансовою підтримкою, ліками.
2. Також важливими є проведення інтеграційних та культурних заходів із залученням ВПО і місцевих мешканців.
3. Частина ВПО зіштовхується із тими чи іншими юридичними труднощами, які стосуються майнових прав, переоформлення документів. Виникають проблеми із документами, оформленими російською мовою.
4. Болючою проблемою для ВПО є працевлаштування, особливо у невеликих населених пунктах. Мова не лише про те, що самих вакансій не так багато, а ще й трапляються випадки дискримінації на ринку праці, коли ВПО не хочуть наймати. Однією із причин такого явища є побоювання роботодавців, що найнята ВПО у будь-який момент може зібрати речі і виїхати із громади.
5. Конфлікти між ВПО та місцевими мешканцями на мовному ґрунті та через статус ВПО трапляються часто. Але загалом ВПО відзначають, що місцеве населення активно їм допомагає.

Ця публікація була підготовлена в рамках проекту «Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні» за сприяння Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю ГО «Європейський діалог» і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.